

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA QORAQALPOQ ADABIYOTINI O‘QITISH USULLARI

Yusupov Islambek Konisbaevich

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Qoraqalpoq davlat universiteti o‘qituvchisi

ORCID: 0009-0002-3384-9767

E-mail: 95islamyusupov@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda innovatsion-pedagogik texnologiyalarini foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari, pedagogik va amaliy metodik jihatlarini, shakllanishi, rivojlanishi va tadqiq qilinishi orqali aniqlashtirilgan. Yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda innovatsion texnologiyalarini qo‘llashning imkoniyatlari amalda yaxshi samara beradigan zamonaviy texnologiyalar, ilmiy metodik asoslari, adabiyot fani dasturi, zamonaviy darslarning tashkiliy tamoyillari asosida tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: innovatsion-pedagogik, kognitiv, evristik, kreativ va refleksiv texnologiyalar, autentik o‘quv materiallari, kompyuter, proektor, elektron doska.

Аннотация. В статье определены научно-теоретические основы использования инновационно-педагогических технологий в преподавании каракалпакской литературы в старших классах, педагогические и практические методические аспекты, формирование, развитие и исследование. Возможности применения инновационных технологий в преподавании каракалпакской литературы в старших классах анализируются на основе современных технологий, научно-методических основ, программы литературы, организационных принципов современных уроков, которые дают хороший эффект на практике.

Ключевые слова: инновационно-педагогические, когнитивные, эвристические, креативные и рефлексивные технологии, аутентичные учебные материалы, компьютер, проектор, электронная доска.

Abstract. The article defines the scientific and theoretical foundations, pedagogical and practical methodological aspects, formation, development and research of the use of innovative pedagogical technologies in teaching Karakalpak literature in high schools. The possibilities of applying innovative technologies in teaching Karakalpak literature in higher grades are analyzed based on modern technologies that yield good results in practice, scientific and methodological foundations, the literature curriculum, and the organizational principles of modern lessons.

Keywords: innovative-pedagogical, cognitive, heuristic, creative and reflexive technologies, authentic educational materials, computer, projector, electronic board.

Introduction

Yuqori sinflarda adabiyot o‘qitish metodikasini takomillashtirish, adabiyot darslarida innovatsion-pedagogik, kognitiv, evristik, kreativ va reflektiv texnologiyalardan foydalanish orqali o‘quvchilarning nazariy bilimlarini rivojlantirish, ularning ijodiy motivatsiyasi va erkin fikrlash ko‘nikmalarini takomillashtirish asosida bilim berish sifatini yaxshilash, adabiyot darslarida o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini oshirishning metodik usullari, interaktiv metodlarga mo‘ljallangan autentik o‘quv materiallari asosida takomillashtirish, adabiyot o‘qitish mazmunini yangilash, milliy va chet el tajribalaridan unumli foydalanish va o‘quvchilarning bilimni chuqurlashtirishga yo‘naltirilgan strategiyalarni qo‘llash bugungi kundagi maxsus o‘rganilmagan ilmiy metodik masalalardan hisoblanadi.

Ta’lim jarayonida pedagogik texnologiyalarning qo‘llanilishi va rivojlanishi o‘z tarixiga ega. Pedagogika tarixidan ma’lumki, ta’lim-tarbiya jarayoniga ushbu texnologiyalarning joriy qilinishi uch bosqichni o‘z ichiga oladi. Birinchi bosqichda ta’lim jarayonini faqat o‘qituvchi olib borgan. Insoniyatning to‘plagan tajribalari, bilimlari o‘quvchilarga o‘qituvchi orqali yetkazilgan. Ikkinchi bosqichda darslik va qo‘llanmalar nashr qilina boshlandi. Uchinchi bosqichda ta’lim texnologiyalari mazmun jihatdan yanada takomillashdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Pedagog olim G.K.Selevko o‘z tadqiqotida pedagogik texnologiyalarning 12 turini ajratadi. Har bir turi haqida qisqacha ma’lumot berib o‘tadi. N.Saidahmetov didaktik jarayondagi texnologiyalarning olti unsurini aniqlab, ularning qo‘llanilish xususiyatlarini dalillagan. Bulardan tashqari innovatsion-pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari va ularning amaliyotga joriy etilishi bo‘yicha bir qator olimlar, jumladan, J.G‘.Yo‘ldashev, S.A.Usmonov, O‘.Q.Tolipov, T.Madumarov, M.Kamoldinov, B.Sultanovlarning metodik ishlari e’lon qilindi.

Shu nuqtayi nazardan qoraqalpoq adabiyoti bo‘yicha darsliklar, texnologiyalarni qo‘llash xususiyatlarini, adabiyot darslarini o‘qitish jarayonida innovatsion-pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslarini bir tizim atrofida o‘rganish zarur. Qoraqalpoq adabiyoti bo‘yicha metodik qo‘llanmalar, ishlanmalar, uslubiy ko‘rsatmalar kabi zarur metodik adabiyotlarni yaratish ehtiyoji paydo bo‘lmoqda.

Qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda interaktiv ta’lim texnologiyasi katta amaliy ahamiyatga ega. Mazkur texnologiyalarni adabiyot darslarida qo‘llashning metodik talablarini e’tiborga olish zarur. Birinchidan, qoraqalpoq adabiyoti darsiga barcha o‘quvchilar to‘liq qatnashishi, dars davomida ularni bir-biri bilan almashtirishga imkon beradigan texnologiyani qo‘llash, interaktiv texnologiyada o‘quvchilar sonining ko‘p bo‘lmasligi, darsni tashkil qilishda o‘quv xonasining darsga tayyorligi kabilarga e’tibor qaratish kerak. Ikkinchidan, qoraqalpoq adabiyoti bo‘yicha darslarda o‘quvchilarning katta va kichik guruhlarda o‘tirishi, ishlash uchun qulay bo‘lishi, darsda qo‘llaniladigan interaktiv texnologiya davomida tartib va reglament masalalariga izchil e’tibor berilishi, qoraqalpoq adabiyoti darslarda o‘quvchining guruhlariga bo‘linishida dastlab o‘z ixtiyori bilan bo‘linish, keyinchalik tasodifan tanlov

tamoyilini qo‘llash kerak. Uchinchidan, qoraqalpoq adabiyoti darslarida o‘tkaziladigan interaktiv texnologiyalarning natijalari o‘qituvchi tomonidan xulosalanib, guruh a‘zolariga tegishli baholar qo‘yilishi, darsning samaradorligini va sifatini orttirish, ularning adabiyotga bo‘lgan qiziqishlari kuchaytirilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qiyoslash-taqqoslash, pedagogik kuzativ, pedagogik tajriba, modellashtirish, suhbat, matematik-statistik tahlil va tahlil natijalarini umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Yangicha pedagogik qarashlar va adabiyot o‘qitish metodikasining eng so‘nggi yutuqlari asosida badiiy asarlarni tahlil qilish usullari, dars ishlanmalari namunalar berilganligi, adabiyot fani o‘qituvchilarining metodik mahoratini oshirgan, shuningdek, nazariy xulosalar va amaliy tavsiyalar asosida natijalarning sifati aniqlangan.

NATIJA VA MUHOKAMALAR

9-10-sinflar uchun qoraqalpoq adabiyoti faniga bag‘ishlangan dastur va darsliklarni tuzish tamoyillari o‘rganildi va adabiyot o‘qitishning maqsad va vazifalari belgilanib, fan dasturida berilgan materiallarning mazmuni va xususiyatlari aniqlandi. Yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitish metodikasining ilmiy-nazariy jihatdan o‘rganilishi, adabiy materiallarni atroflicha va teran o‘rganish usullari, o‘qitishning nazariy va metodik asoslari, tizimli yondashuv asosida pedagogik faoliyatda texnologiya kompleksining qo‘llanilishi, o‘quvchilar orasida hamkorlikda ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishning nazariy jihatlari ishlab chiqilgan. Adabiyot darslarida innovatsion texnologiyalarning oldindan rejalashtirish tamoyili, ishonchlilik tamoyili, yakuniy tamoyil, moslashuvchanlik tamoyili, ketma-ketlik tamoyili, individual tamoyil, maxsus texnik qurilmalar tamoyili, didaktik va motivatsion tamoyillari aniqlandi.

Tadqiqot natijalari pedagogika, pedagogik texnologiya, pedagogik mahorat, qoraqalpoq adabiyotini o‘qitish metodikasi kabi fanlar mazmunini boyitishga xizmat qiladigan ilmiy-amaliy tavsiyalar aniqlashtirilganligi, o‘qitish shakllarini tashkil etish, boshqarish va baholashga tizimli yondashuv mexanizmlarining takomillashtirilganligi bilan belgilanadi hamda o‘quv dasturlarini takomillashtirishda, zamonaviy darsliklar yaratishda foydalanish mumkin.

MUHOKAMA

Yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda innovatsion-pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish zarurati, adabiyot o‘qitish jarayonida zamonaviy dars turlarini va adabiyot darslarida innovatsion-pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari va metodlari haqida metodik qarashlar bayon qilingan. Adabiyot darslarida innovatsion-pedagogik texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha asosiy tamoyillar va qoidalarga e‘tibor qaratildi. Birinchidan, adabiyot darslari yangilanib, erkin fikrlaydigan yosh avlodning ma‘naviy dunyosini rivojlantirish kerak. Ikkinchidan, adabiyot darslarida yangicha usullarni qo‘llash, yangicha adabiyot darslarini va uning yo‘nalishlarini yaratish e‘tiborga olinishi zarur.

2022-yil 10-sinf o‘quvchilari uchun mo‘ljallangan adabiyot darsligi milliy dastur asosida tuzilgan. Mualliflar fan dasturiga kiritilgan adabiy materiallarni tanlashda o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini, adabiyotga kiritilgan materiallarga ularning qiziqishlarini hisobga olganligi ko‘rinib turibdi. Uchinchidan, adabiyot darsining mazmunini yangilash uchun adabiy

axborotlarni o‘quvchilarga yetkazib berish, dars davomida zarur o‘quv qurollaridan to‘g‘ri foydalanish kerak.

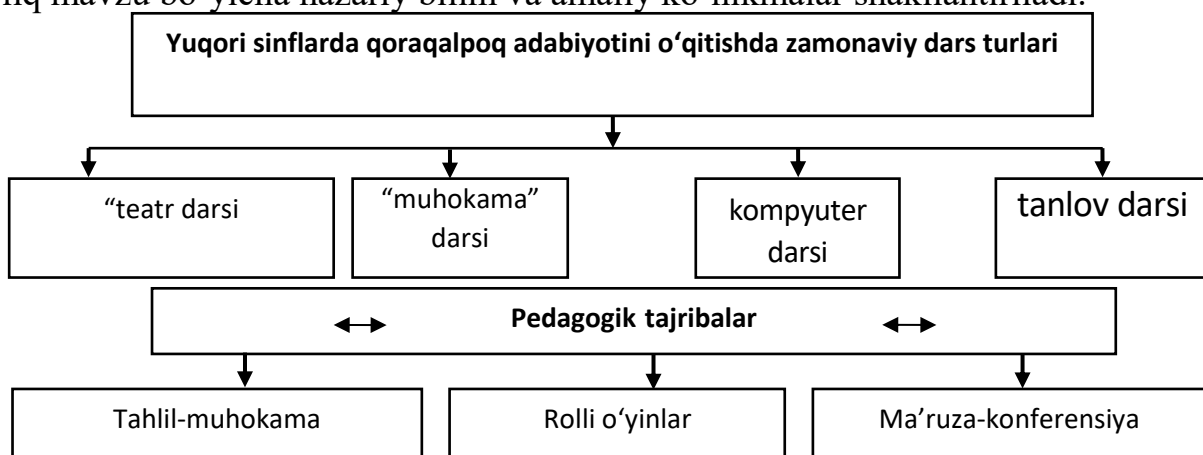
Adabiyot darslarida innovatsion texnologiyalarni oldindan rejalashtirish tamoyili, ishonchlilik (kafolat) tamoyili, yakunlovchi tamoyil, egiluvchanlik tamoyili, ketma-ketlik tamoyili, individual tamoyil, maxsus texnik qurilmalar tamoyili, didaktik va motivatsion tamoyillar keng foydalanildi.

9-10-sinflarda o‘tiladigan adabiyot darslarida muammoli vaziyatlarning bir qancha ko‘rinishlari bo‘lishi mumkin. Adabiyot mavzusiga bog‘liq muammoli vaziyatlarni keltirib chiqarish, shunga o‘xshash aniq namunalardan foydalanish variantlarni yechish metodlari bo‘lishi va adabiyot fani bo‘yicha mavzularni muammoli vaziyatga o‘xshash boshqa muammoli vaziyatlar bilan qiyoslash kerak. Ular bir-biri bilan o‘xshash bo‘lmasligi ham mumkin. Ammo umuman asosiy o‘rganiladigan muammoli vaziyatga yaqinlashib, yechimini topadi. Masalan, Berdaqning “Aydos bobo” poemasi Aydosbiyning obrazini ochib berishda qiziqarli va ishonchli faktlar uchraydi. Tarixda Aydosbiy ikki ukasini mansab uchun o‘ldirgan tarixiy shaxs sifatida ma’lum. XIX asr qoraqalpoq adabiyotining mumtoz shoiri Berdaqning “Aydos bobo” poemasi: “Aydos degen ulli kisi, aqiri ketti qoldan kushi (Aydos degen ulug‘ kishi, oxiri ketdi qo‘lidan kuchi)” – degen misralarida xalq botiri, aqlli, dono inson sifatida ta’riflanilgan. Bunday muammoli vaziyatlar adabiyot dasturida berilgan mavzularda uchraydi. Muammoli vaziyatlar amaliy faoliyatda adabiyot fani mavzularida belgisiz kelishi ham mumkin.

O‘qituvchi interaktiv texnologiyalar bilan o‘tgan darslarida o‘quvchi faqat nafaol tinglovchi sifatida emas, harakatchan fikr bildiruvchi, savol beruvchi sifatida ishtirok etadi.

Pedagoglar ta’limning interaktiv usullari deganda, zamonaviy o‘qitish, vizual materiallar, multimedia, animatsiya, slaydlar, zamonaviy texnik vositalar: kompyuterlar, elektron taxtalardan foydalanishlari lozim.

Ta’limning interaktiv usullari – bu birinchi navbatda o‘quv jarayonida o‘qituvchining faolligiga qaratilgan innovatsion-pedagogik texnologiyalar kompleksi va texnik vositalar tizimidir. Interaktiv usullar qo‘llanilishi natijasida darsda o‘tilayotgan yangi mavzuni o‘quvchining o‘qishi, tinglashi, ko‘rishi, yozib borishi, mavzu bo‘yicha savollar berishi va o‘z fikrini erkin bayon etishi kerak. Amaliy topshiriqlarni bajarishi va o‘zining hayot tajribasiga bog‘liq mavzu bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalar shakllantiriladi.

1.2.1-rasm. Yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda zamonaviy dars turlari

“Tahlil-muhokama” darsi – bu adabiyot darslarini o‘qitishda keng tarqalgan interaktiv texnologiyalardan biri. Yuqori sinf o‘quvchilarining ushbu texnologiyalar orqali adabiyot fani bo‘yicha har xil bilim darajasi va ko‘nikmalari asosida o‘rganiladigan masalaga qanday yodlash kerakligi ko‘zda tutiladi.

T.Qayipbergenovning “Qoraqalpoq dostoni” trilogiyasini o‘quvchilar bilan birgalikda tahlil qilamiz. Mazkur asar bo‘yicha o‘quvchilarga quyidagi muammoli savollar beriladi. 1. Maman biy obrazi qaysi romanda uchraydi? Maman biyning asosiy maqsadi nimalardan iborat edi? 2. T.Qayipbergenov “Gumrohlar” romanida qaysi qahramon obrazini yaratadi? Qahramon maqsadi nimalardan iborat edi? 3. “Baxtsizlar” romanida qanday voqealar tasvirlanadi? Nima uchun romanning nomini “Baxtsizlar” deb nomlagan? O‘quvchilar ushbu savollarga javob beradi va ularning javobi o‘qituvchi tomonidan baholanadi.

9-10-sinf uchun mo‘ljallangan qoraqalpoq adabiyoti dasturiga kiritilgan materiallarni tanlashda o‘quvchilarning yoshi va bilim darajasidagi farqlari hisobga olinib, ularning o‘zlashtirilishi uchun qulay materiallarni dasturga kiritish, ularning adabiyot bo‘yicha o‘zlashtirishi kerak bo‘lgan ma’lumotlarining asoslarini kengaytirish, dasturga kiritilgan asarlarning badiiy va tarbiyaviy sifatga ega materiallar bo‘lishiga alohida e’tibor qaratildi hamda adabiyot dasturlarini tuzish tamoyillari ta’kidlab o‘tildi.

9-10-sinflar uchun mo‘ljallangan qoraqalpoq adabiyoti dasturida berilgan materiallarni zamonaviy dars turlari bilan o‘qitish, darsni tashkil etishning asosiy turlarini to‘g‘ri belgilash, ta’limda darsning sifatli va samarador bo‘lishi zarurligi ko‘rib chiqildi. O‘quvchilarga mo‘ljallangan qoraqalpoq adabiyoti darsi davlat ta’lim standarti va o‘quv dasturiga muvofiq darsning maqsadi va vazifalari, undagi asosiy va ikkinchi darajali masalalar aniq belgilandi, o‘quvchilarni bilim va ko‘nikmalar tizimi bilan qurollantirish, darsning maqsadi: ta’lim berish, tarbiyaviy va rivojlantirish bo‘lib, o‘quvchilarni vatanparvarlikka, xalqimiz tarixini chuqur bilishlariga, umuminsoniy va milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga, ularning ongida o‘z vatani, xalqi bilan faxrlanish tuyg‘usi, milliy g‘oya va mustaqillik mafkurasini singdirishga qaratilishi kerak.

O‘qituvchi innovatsion texnologiyalarga asoslanib darsni tashkil etish davomida har turli texnik vositalardan (kompyuter, proektor, elektron doska va h.k.) foydalanadi. O‘qituvchining pedagogik faoliyatida innovatsiyalar qancha ko‘p bo‘lsa, dars mazmuni shuncha oshadi. Adabiyot darslarida innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlar haqidagi tushunchalar chuqurlashib, mustahkam shaklga ega bo‘ladi. Har bir o‘qituvchi dars davomida alohida yangilik kiritishi mumkin. Innovatsion texnologiyalar o‘qituvchining o‘z tajribasidan kelib chiqib qo‘llaniladi. Zamonaviy dars – bu o‘quvchilarning bilim darajasini rivojlantirib, ularni har tomonlama ongli qilib tarbiyalashga, berilgan topshiriqlarga munosbatlarini, mavzuni to‘g‘ri tushunishga, erkin fikrlashga, nutq madaniyatini rivojlantirishga yo‘naltiradi. Zamonaviy darsning maqsadi aniq va maqsadli bo‘lishi kerak. Uning maqsadi dars natijasi bilan aniqlanadi. Adabiyot darsining yangi maqsadiga o‘quvchilar tomonidan o‘rnatilgan va o‘zlari uchun ahamiyatli ekanligini aniqlaydigan masalalar kiradi. Zamonaviy darslarda muhokama, videolar, suhbat, rolli o‘yinlar, aqliy hujum va boshqa metodlardan foydalaniladi.

Adabiyot darsiga qo‘yiladigan zamonaviy tarbiyaviy talablari: o‘quvchilar mustaqil fikrlashi, yaxshi odob-axloq fazilatlarni shakllantirishi, olgan bilimni hayot bilan bog‘lay

olishi, vatan tarixi, madaniyati, urf-odatlarini, insonni hurmat qilish, ilmiy dunyoqarashlari, ekologik madaniyatni o‘zlarida shakllantira olishlari kerak. Adabiyot darsiga qo‘yiladigan psixologik, gigiena talablar, didaktik talablarning mazmuni va qo‘llanilish xususiyatlari ta’kidlab o‘tildi.

Noan’anaviy dars turlari: o‘yin darsi, musobaqa darsi, teatr darsi, kompyuter darsi, sinov darsi, tanlov darsi, binar darsi, dialog darsi, ekskursiya darslarini o‘qitish metodikasini takomillashtirish. Noan’anaviy darslarni tayyorlashda o‘quvchilar guruhlariga bo‘linadi, topshiriqlarni bo‘lib olishadi, o‘zaro aloqa bo‘ladi, muammolarni ishlab chiqadi, krossvord, viktorinalar tuzadilar va didaktik vazifalarni bajaradilar. Noan’anaviy darsning o‘zi uch bosqichga bo‘linadi.

10-sinfda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda musobaqa, seminar, konferensiya, muhokama dars turlaridan foydalanish mumkin. Ushbu darslardan konferensiya darsining metodikasiga to‘xtab o‘tishni ma’qul ko‘rdik. Konferensiya darsi – sinfda o‘tiladigan dars turi. T.Qayipbergenovning ijodiga bag‘ishlangan konferensiya darsi o‘quvchilarning qiziqishini orttiradi. Mazkur dars turini o‘tish uchun quyidagi metodik usullarini e’tiborga olish mumkin: birinchidan, o‘quvchilarga T.Qayipbergenovning ijodi yuzasidan ma’ruza bo‘lib beriladi. Ikkinchidan, o‘quvchilarga ma’ruzani tayyorlash usullari o‘rgatiladi. Har bir bayonotchiga fikr bildiruvchilar belgilanadi va bekitilib qo‘yiladi.

O‘quvchilarga quyidagi tartibda ma’ruzalar beriladi:

1. T.Qayipbergenovning hayoti va ijodi.
2. T.Qayipbergenovning “O‘qituvchiga rahmat” qissasining syujeti.
3. “Qoraqalpoq qizi” asarining bosh qahramonlariga tavsif.
4. “Qoraqalpoq dostoni” trilogiyasida tarixiy voqealar tasviri.
5. T.Qayipbergenovning 1990-yillardagi nasriy asarlari tahlili.

Har bir bayonotchiga aniq vaqt ajratiladi. O‘qituvchi 45 daqiqa vaqtdan unumli foydalanadi. 5 bayonotchiga 4 daqiqadan 20 daqiqa belgilaydi. Bayonot bo‘yicha so‘zga chiquvchilarga 18 daqiqa ajratadi. Konferensiyani yakunlash uchun o‘qituvchiga 6-8 daqiqa beradi. O‘qituvchi yakuniy so‘zida bayonotchilarning yozib kelgan ma’ruzalarini va so‘zga chiquvchilarning fikrlarini to‘g‘ri baholaydi hamda sinf jurnaliga tegishli baholarini rag‘batlantirib qayd etadi.

10-sinflarda nazm, nasr va dramatik asarlarni o‘qitish hozirgi zamon metodikasidagi ahamiyatli masalalarning biri hisoblanadi. Zotan, badiiy asarlarni o‘qish, o‘rganish orqali o‘quvchilar adabiy bilim, odob-axloq va estetik tarbiya oladilar. O‘quvchilarning ong-u shuurini o‘stirishda, ularning yozma va og‘zaki so‘z boyligini, savodxonligini rivojlantirishda adabiyot fani katta vazifalar bajaradi. Shu bois, qoraqalpoq adabiyoti fani o‘qituvchisi o‘quvchilarga yuksak g‘oyalar berishi, estetik jihatdan rivojlangan komil inson qilib tarbiyalashi talab etiladi.

Qoraqalpoq adabiyotini o‘qitish jarayonida “Skarabey”, “Kaskad”, “T-sxema”, “Nima uchun?”, “Pinbord”, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Sinkveyn”, “Insert”, “Bumerang”, “Bilaman. Bilishni xohlayman. Bilib oldim” (BBB), “6x6x6” kabi ta’lim texnologiyalaridan foydalanish, mazkur texnologiyalarning adabiyot darslarida, amaliyotda qo‘llanilish xususiyatlariga e’tibor qaratildi.

Qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda “Skarabey” texnologiyasi qo‘llanilganda o‘quvchilarning qiziqishi va bilim-ko‘nikmalari, reflektiv nazoratlari, adabiy materiallarni o‘zlashtirishi, ularning ijodiy izlanishi, fikrlash qobiliyati ketma-ket asosda amalga oshiriladi. Qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda “Kaskad” texnologiyasi o‘quvchilarning fikrlarini jamlashga yordam beradi. Texnologiyaning asosiy maqsadi: o‘quvchilarning aniq va erkin fikrlash qobiliyatlarini takomillashtirib boradi. Qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda “T-sxema” texnologiyasi – bu murakkab, ko‘p tarmoqli, muammoli xarakterdagi mavzuni yangi mavzu yakunida qo‘llab, o‘quvchilar orasida yangi mavzuni tanqid qilish, mantiqiy tafakkurini rivojlantirishga, o‘z g‘oyalari va fikrlarini yozma yoki og‘zaki bayon etish, ularni himoya qilish imkoniyatini yaratadi.

9-10-sinflarda S.Majitovning “Inayat bo‘lisga”, “Qiz-kelinchaklarga” she‘rlarini “Aqliy hujum” metodi, Qulmurat, Annaqul, Begjan shoirlarning she‘riyatini o‘qitishda “Klaster” metodi, Kunxo‘ja, Ajiniyoz shoirlarning lirikasini “Insert” strategiyasi, Kunxo‘janining “Xalq bilan” she‘rini, Ajiniyozning “Bo‘zatov” poemasini, Berdaqning “Shajara” va “Ernazar biy” asarlarini o‘qitishda interaktiv metodlardan biri “Burchaklar” metodi va I.Yusupovlarning poeziyaini o‘qitish jarayonida “PSMJ” texnologiyalarini qo‘llash orqali o‘quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, adabiyot darsida nazmiy, nasriy va dramatik asarlar bilan ishlash ko‘nikmalarini takomillashtirish, erkin va ijodiy fikrlashga xos bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, badiiy matnga bo‘lgan havasini orttirish hamda ularni baholash mezonlari kabi metodik masalalar chuqur tadqiq qilindi.

XULOSA

Yuqori sinflarda qoraqalpoq adabiyotini o‘qitishda innovatsion-pedagogik texnologiyalarning shakllanishi, rivojlanishi masalalari, ta’limda innovatsion-pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning tamoyillari, foydalanish usullari, ta’lim-tarbiya jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi orasidagi hamkorlik, ularning vazifalarini o‘zgartirish zarurati, interaktiv texnologiyalarning xususiyatlari orqali o‘quvchilarning nazariy bilimlari rivojlantirildi, ularning ijodiy motivatsiyasi va erkin fikrlash ko‘nikmalari takomillashtirildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Слевко Г.К. Современные образовательные технологии. Москва: 1998 г. – Стр. 98-102.
2. Саидахмедов Н. Педагогик амалиётда янги технологияларни қўллаш намуналари. Тошкент: РТМ. 2000. 196 с
3. Ёулдошев Ж.Ф., Усманов С.А. Педагогик технология асослари. Тошкент: Ўқитувчи, 2004. 146 б.,
4. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. Тошкент: Фан, 2006. 262 б.
5. Хусанбоева Қ., Ниёзметова Р. Адабиёт ўқитиш методикаси. Тошкент: Баркамал файз мадиа, 2018. 352 б.
6. Yusupov K.A. Qaraqalpaq ádebiyatın oqıtıw metodıkası. Tashkent: Sano-standart, 2018. 336 б.

7. Палымбетов К., Пирниязов И., Бердимуратова Р. Эдебиятты оқытыў методикасы. Нөкис: 2009. – 204 б.
8. Тўхлиев Б. Адабиёт ўқитиш методикаси. Тошкент: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси. 2010. 130 б.
9. Yusupov K.A., Yusupov I.K. Qaraqalpaq ádebiyatın oqıtıwda innovaciyalıq-pedagogikalıq texnologiyalar. Oqıw qollanba. Tashkent: METHODIST NASHRIYOTI, 2023. 120 b.
10. Qaraqalpaq ádebiyatın oqıtıw texnologiyaları. Oqıw qollanba. Tashkent: INNOVATSIYA-ZIYO, 2022. 144 б.